

สภาพการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของ
ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี

STATE OF SCHOOL ADMINISTRATION OF THE BASIC EDUCATION SCHOOL COMMITTEE
ACCORDING TO ADMINISTRATORS' AND TEACHERS' OPINIONS UNDER THE OFFICE OF
THE PRACHIN BURI EDUCATIONAL SERVICE AREA

ประทวน เปรมกมล¹ เปรมจิตร บุญสาย² และอรสา โกศลานันท์กุล¹
Pratuan Premkamol¹, Premjit Bunsai², and Orasa Kosalanantakul¹

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

²หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ปีการศึกษา 2550 จำนวน 347 คน แยกเป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 40 คน ครูจำนวน 307 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของโรงเรียน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .99 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent และค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่วนด้านการประสานงานและการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่แตกต่างกัน

ABSTRACT

The purposes of this research were to study and to compare state of school Administration of the basic education school committee according to administrators' and teachers opinions under the office of the Prachin Buri Educational Service Area. The research samples were 40 school administrators and 307 teachers. An instrument applied in this study was a rating scale questionnaire with reliability of 0.99. Statistics used in the research analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The results of this research were as follows:

1. School administrators' and teachers' opinions the office of the Prachin Buri Educational Service Area in overall picture were at a high level. Considering each item, it was found that school administrators' and teachers' opinions in all items were at a high level namely planning, resource allocation, work reinforcement. In area of coordination and evaluation, school administrators' and teachers' opinions were at a moderate level.

2. The comparison of school administrators' and teachers' opinions to state of school administration of the basic education school committee classified by school's sizes i.e. large, middle and small, were not significantly different.

คำสำคัญ

การปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียน

ความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้ระบุอำนาจในการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาในมาตรา 39 ไว้ว่า ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545: 24) การกระจายอำนาจตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 34 (2) ซึ่งได้กำหนดให้สถานศึกษา ที่จัดการศึกษา ชั้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับหลักการบริหารที่ใช้โรงเรียน เป็นฐาน (School-Based Management: SBM) ทำให้สถานศึกษาสามารถบริหารตนเองได้อย่างอิสระ ซึ่งเป็น การสร้างรากฐาน และความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาดังนั้นสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลจึงมีสิทธิ หน้าที่ และมีอำนาจตามกฎหมายในการบริหารงานด้านวิชาการด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงาน บุคคล และด้านบริหารทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวแทนของนิติบุคคล ที่ใช้อำนาจแทน สถานศึกษาทั้งระบบ โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษา ทำหน้าที่กำกับส่งเสริมและทำงานร่วมกับ ผู้บริหารสถานศึกษา การเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาทำให้มีศักยภาพบางประการ ซึ่งรุ่ง แก้วแดง (2546: 18-20) ได้เสนอไว้ว่าสถานศึกษาจะสามารถ รับผิดชอบต่อทรัพย์สินในนามของสถานศึกษาได้ และมีอิสระในการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ได้รับบริจาค ทำนิติกรรมบางด้านได้ มีการเปลี่ยนแปลงที่ ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง และเป็น การสร้างความพร้อมสำหรับการกระจายอำนาจ

ปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี พบสภาพปัญหาโรงเรียนในสังกัดบางส่วน มีปัญหาสำคัญ ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนมีคุณภาพค่อนข้างต่ำ เนื่องจากขาดความพร้อมทางด้านปัจจัย เช่น มีครูสอนไม่ครบชั้นเรียน ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน และวัสดุอุปกรณ์ โดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยี เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณรายหัวที่ผ่านมา ใช้จำนวนนักเรียน เป็นเกณฑ์ในการจัดสรร โรงเรียนบางโรงเรียน ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ เช่น โรงเรียนมีอัตราส่วนครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1: 8 ในขณะที่ มาตรฐานทั่วไปกำหนดไว้ 1: 25 นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างโรงเรียน เป็นต้น และจากสภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษา ตามที่กล่าวมาข้างต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปราจีนบุรี จึงได้มีนโยบายในระดับเขตพื้นที่การศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากการจัดการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปราจีนบุรี ที่ผ่านมานั้น พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ได้แก่ สถานศึกษาที่ได้รับความ นิยมจากผู้ปกครองส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเมือง และโรงเรียนประจำอำเภอ ผู้บริหารสถานศึกษา ดำรงตำแหน่งในสถานศึกษานานเกินไป ทำให้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนา มีสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ขนาดเล็กจำนวนมาก และเป็นสถานศึกษาที่มีครูไม่ครบชั้น ขาดแคลนสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย ทำให้มีคุณภาพค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับสถานศึกษา ขนาดอื่นๆ และปัญหาด้านขวัญและกำลังใจของบุคลากร ในสถานศึกษาขนาดเล็กจะด้อยกว่าสถานศึกษาขนาดอื่นๆ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เขต 1, 2550: 10) นอกจากนี้ ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนในจังหวัดปราจีนบุรี โดยมนัส กันประชา (2547: 2-3) พบว่าสถานศึกษาในจังหวัดปราจีนบุรีส่วนใหญ่มีคุณภาพค่อนข้างต่ำ เนื่องจากขาด ความพร้อมด้านปัจจัยอันได้แก่ ปัญหา ด้านจำนวนครูที่มีอยู่ไม่ครบชั้นทำให้ไม่สามารถ จัดการเรียนการสอน

ได้ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งยังขาดแคลนครูผู้สอนวิชาเฉพาะ เช่น ดนตรี นาฏศิลป์ พลศึกษา ครูผู้สอนส่วนหนึ่ง ซึ่งในแต่ละปีจะมีสถิติการขอย้ายจำนวนมาก ครูส่วนใหญ่ขาดพลังในการทำงานร่วมกัน ขาดผู้ร่วมคิดร่วมทำ ขาดความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เพราะปริมาณงาน มีน้อย ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการจัดทำผลงานทางวิชาการสถานศึกษา บางแห่งไม่มีผู้บริหารหรือมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยนอกจากนั้นยังขาดแคลนสื่อและวัสดุอุปกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย อีกทั้งต้องมีการลงทุนเฉพาะด้านครุภัณฑ์และอัตรากำลังครูที่ค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับสถานศึกษาขนาดอื่น ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองโดยไม่จำเป็น

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดปราจีนบุรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพสถานศึกษา ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการตามที่กล่าวมานั้น จะบรรลุผลต้องทำการศึกษาสภาพ การบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เพื่อให้ได้ข้อมูลตามสภาพจริงในปัจจุบัน อันจะเป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตาม และประเมินผลให้สถานศึกษาในสังกัด สามารถบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 นอกจากนี้ผลการวิจัยจะทำให้ได้ความรู้ใหม่ทางการบริหารจัดการศึกษาอันจะนำความรู้ไว้ครบวงจร และทำให้ได้ความรู้ใหม่ทางการบริหารจัดการศึกษาอันจะนำความรู้และข้อมูลดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ ให้เป็นประโยชน์ต่อการบริหารการศึกษาต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี แตกต่างกันหรือไม่
2. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรีที่มีขนาดต่างกันแตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี

3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี จำแนกตามขนาดโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี จำนวน 274 แห่ง รวมทั้งสิ้น 3,396 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ปีการศึกษา 2549 โดยการกำหนดตำแหน่งในการปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan อ้างถึงใน ยุทธ ไทยวรรณ, 2545: 104) ตัวอย่างสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ของสถานศึกษาที่ตั้งแต่ละอำเภอ ตามตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ได้กลุ่มตัวอย่างรวม 351 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ปีการศึกษา 2549 แบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรีปีการศึกษา 2549 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scales) มีจำนวน 40 ข้อ ในเรื่องที่ต้องการบริหารสถานศึกษา 5 ด้าน ดังนี้ การวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน การประสานงาน และการประเมินผลงาน ระดับความคิดเห็นว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการบริหาร

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

3.1 ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วใช้กรอบแนวคิดสภาพการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดสมาคมผู้บริหารการศึกษาของสหรัฐอเมริกา

(The American Association of School Administrators) ใช้ตัวย่อว่า AASA ว่าได้ให้คำจำกัดความของกระบวนการบริหารการศึกษาไว้ 5 ประการ ได้แก่ การวางแผนการจัดสรรทรัพยากร การให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน การประสานงานและการประเมินผลงาน

3.2 ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถาม และกำหนดขอบเขตของเนื้อหาจะสร้างแบบสอบถามรวมทั้งสัดส่วนจำนวนข้อคำถามในแต่ละงาน

3.3 สร้างแบบสอบถามที่กำหนดในข้อ 2 แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นขอความเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขความเหมาะสมความครอบคลุมของเนื้อหาและการใช้ภาษา

3.4 แบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ

3.5 นำแบบสอบถามคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากสูตร (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2539: 19)

3.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา α -Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2543: 312)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยได้ขอหนังสือเพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถึงผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เพื่อขออนุญาตให้หัวหน้าสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรีทุกแห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

4.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือถึงหัวหน้าสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรีทุกแห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่ออธิบายเหตุผลและความจำเป็นในการเก็บข้อมูล และวิธีการตอบแบบสอบถาม

4.3 ผู้วิจัยออกพื้นที่ส่งแบบสอบถามด้วยตนเองให้แก่หัวหน้าสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วรอเก็บแบบสอบถาม

4.4 ในกรณีที่ไม่มีพบผู้ตอบแบบสอบถามหรือกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ธุรการดำเนินการแทน พร้อมเบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ กรณีที่ไม่ส่งแบบสอบถามกลับมา

ผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการให้กำลังใจ ในการปฏิบัติงาน ส่วนด้านการประสานงานและการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การอภิปรายผลนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. เรื่องที่มีการบริหารและระดับการบริหารการศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่วนด้านการประสานงานและการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนเพิ่งเริ่มใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ซึ่งเป็นระเบียบใหม่ทุกโรงเรียนเพิ่งเริ่มแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่แต่งตั้งขึ้นใหม่ยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่มากนักและไม่รู้ว่าโรงเรียนจะให้เข้าไปมีการบริหารในเรื่องอะไร และเป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป็นช่วงรอยต่อระหว่างการบริหารแบบเดิมที่ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจการตัดสินใจในการบริหารจัดการศึกษาแต่เพียงคนเดียวซึ่งผู้บริหารสถานศึกษายังยึดติดกับการบริหารแบบเดิมคือแบบอัติตาลีไปเลย ซึ่งเป็นสาเหตุให้โรงเรียนยังไม่เปิดกว้างให้คณะกรรมการฯ เข้ามามีการบริหารในการจัดการศึกษามากนัก

แต่เมื่อพิจารณาตามลำดับค่าเฉลี่ยการบริหารการศึกษาในแต่ละเรื่อง พบว่า ด้านการประสานงานมีการบริหารสูงสุด ผลสรุปที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า การประสานงานเป็นเรื่องที่คณะกรรมการฯ และโรงเรียนจะต้องติดต่อประสานงานกันอยู่ตลอดเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนและนอกโรงเรียนเพราะแต่เดิมในอดีตความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น เปรียบเสมือนเหรียญ 2 ด้าน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ จนในปัจจุบันก็ได้คลายความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ดังนั้นการประสานงานจึงเป็นเรื่องหลักที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการบริหารมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอรอนพ จุจันทร์ (2546) ที่ได้ศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาและปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารการศึกษา ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงแสน ตามบทบาท หน้าที่ ที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย

คณะกรรมการสถานศึกษา พ.ศ. 2543 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดทุกหน้าที่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำร่างนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน การนำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อประโยชน์การจัดทำสาระหลักสูตรการรับทราบการรายงานผลปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในเขตบริการโรงเรียน การสนับสนุน ส่งเสริมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ การร่วมเป็นคณะกรรมการในส่วน ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของโรงเรียน การเข้าร่วมเป็นวิทยากรภายนอกให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การเป็นตัวแทนของโรงเรียนประสานความสัมพันธ์กับชุมชน การเสนอแนะเพื่อปรับปรุงรายงานผลการดำเนินงานประจำปี การพิจารณาแต่งตั้ง ที่ปรึกษาคณะกรรมการตามภารกิจและความเหมาะสม และการให้ความร่วมมือส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการในภารกิจที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติตามงานที่ได้รับมอบหมายให้บังเกิดผลสำเร็จ สำหรับปัญหาที่พบคือ โรงเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการ ภายในโรงเรียนเอง คณะกรรมการส่วนใหญ่ ไม่มีความรู้เรื่องหลักสูตร เด็กในพื้นที่ มีหลายสาเหตุทำให้การประสานงานไม่ดี โรงเรียนไม่ให้ความสำคัญดูแลเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส คณะกรรมการไม่มีศักยภาพ ในการจัดทำงบประมาณ การขาดความสัมพันธ์ระหว่างครูและคณะกรรมการสถานศึกษาและประธาน คณะกรรมการสถานศึกษาไม่มีเวลาให้กับโรงเรียนการชี้แจงรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานไม่ชัดเจน การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ และบุคลากรในโรงเรียนกับชุมชนมีภาระหน้าที่ที่ไม่สอดคล้องกัน

2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูจากผลการวิจัยที่พบว่า ลักษณะการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามขนาดโรงเรียนไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ทุกโรงเรียนพึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขึ้นใหม่ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ซึ่งทำให้คณะกรรมการหลายโรงเรียนเพิ่งเริ่มทำงาน ยังไม่รู้ทิศทางในการจัดการศึกษาประกอบกับเป็นการแต่งตั้งคณะกรรมการใหม่ตามระบบปฏิรูปการศึกษาหลายคนยังศึกษา ทิศทางการเข้าไปมีการบริหารตามระเบียบว่าควรจะไปร่วมในเรื่องอะไรมากน้อยแค่ไหน ดังนี้ ในช่วงแรกนี้ จึงทำให้คณะกรรมการในทุกโรงเรียนมีการบริหารไม่มากนัก คือ อยู่ในระดับ ปานกลางทุกเรื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของวัลลภ บุญกิติเจริญ (2547) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัดจังหวัดฉะเชิงเทรา 4 งาน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และ การบริหารทั่วไป ตามขนาดของโรงเรียนประชากร

ที่ใช้ในการวิจัย คือ ประธาน และเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าการบริหารการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดจังหวัดฉะเชิงเทรา 4 งาน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามขนาดสถานศึกษา 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$) สอดคล้องกับงานวิจัยของประเสริฐแย้มขุมพร (2550) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาตามทัศนะ ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 เกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ที่มีตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บันลือ พลพันธ์ (2550) ที่ได้ศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่จัดการศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีระดับการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิบูลย์ คงมัน (2548) ที่ได้ศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานเชิงคุณภาพตามแนวปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการ พบว่า ในภาพรวมโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ สภาพการบริหารงานเชิงคุณภาพตามแนวปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของครูและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรีเขต 1 แสดงความคิดเห็นเป็นรายด้าน ดังนี้

3.1 การดำเนินการบริหารโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการบริหารในการบริหาร

3.2 ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้สนับสนุนงบประมาณด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.3 การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การบริหารโรงเรียนควรเปิดโอกาส ให้ชุมชนมีการบริหารในการพัฒนาการเรียนการสอน ควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการบริหารในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ ควรจัดให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งมีการบริหารในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

3.4 การดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือควรเปิดโอกาสให้ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการบริหารในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรเปิดโอกาส

ให้ชุมชนได้เสนอแนะภารกิจของโรงเรียน และควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการระดมทุนเพื่อพัฒนาสถานศึกษา

3.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ โรงเรียนยังขาดระบบข้อมูลสารสนเทศ ที่ทันสมัย จำนวนบุคลากรน้อยไม่เหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย และบุคลากร ส่วนใหญ่ยังไม่เห็น ความสำคัญในการบริหารโรงเรียนโดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากที่กล่าวมาแล้วสอดคล้องกับงานวิจัยของบานเย็น แสงเจริญ (2549) ที่ได้ศึกษาสภาพ การบริหารโรงเรียน ปัญหาและข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของพนักงานครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาล นครลำปาง ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาที่สำคัญด้านการนำองค์การ คือ บุคลากรขาดขวัญกำลังใจ ในการทำงาน การประสานงานของผู้บริหารไม่ต่อเนื่องและไม่เป็นกัลยาณมิตร ด้านการจัดองค์การ คือ การจัดบุคลากรปฏิบัติงานไม่ได้คำนึงถึงความรู้ความสามารถและมอบหมายงาน ให้รับผิดชอบมากเกินไป ด้านการวางแผน คือ บุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงาน ด้านการควบคุม คือ ผู้บริหารขาดการ นิเทศติดตามงานอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ส่วนแนวทางแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของพนักงานครูโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครลำปางในแต่ละด้านคือ ด้านการนำองค์การ ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจในการทำงานโดย ให้คำยกย่อง ชมเชย หรือให้รางวัลแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านการจัด องค์การ คือ ก่อนที่ผู้บริหารจะมอบงานให้ผู้รับผิดชอบควรคำนึงถึงความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อผลสัมฤทธิ์ของงาน ด้านการวางแผน คือ ในการจัดทำแผนปฏิบัติการ ควรให้บุคลากรทุกคน ในโรงเรียน ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนโดยมีการประชุมชี้แจงให้ทุกคนได้ทราบถึงหน้าที่ ที่จะต้องรับผิดชอบ ด้านการควบคุม คือ ผู้บริหารควรมีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของบุคลากรในโรงเรียน และมีการประชุมบุคลากรในแต่ละกลุ่มแต่ละสายงาน เพื่อปรับปรุงแก้ไขการทำงานภายหลังการนิเทศงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิงห์ทอง คำเชื่อน (2548) ที่ได้ศึกษาภาพการบริหารงานของสถานศึกษาและ ปัญหาของโรงเรียน พบว่า ครูขาดแคลนทำให้รับภาระหลายอย่าง งบประมาณไม่เพียงพอ ครูขาดความ เข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และใช้วิธีการสอนแบบเก่า ที่ไม่เน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1.1 ควรมีการอบรมหรือปฐมนิเทศคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เข้าใจ ถึงบทบาท หน้าที่ของการเข้าไปมีการบริหารในการจัดการศึกษา

1.2 ควรมีการพิจารณากลับกรอง เลือกสรรคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจาก บุคคลที่มีความเหมาะสม เช่น ความรู้ความสามารถ ความสมัครใจ เสียสละ และมีเวลาให้กับบทบาท หน้าที่ที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนในด้านอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ในพื้นที่อื่น ๆ

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บรรณานุกรม

เขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เขต 1, สำนักงาน. (2550). **สารสนเทศพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี**

เขต 1 ประจำปี 2546. ปราจีนบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรีเขต 1.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545) **ตัวบ่งชี้การเรียนการสอน**

ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน.

บันลือ พลพันธ์. (2550). **สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3**

ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาหนองคาย เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

บันลือ พลฤกษ์วัน. (2537). **การนิเทศภายในโรงเรียน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: การพิมพ์.

บานเย็น แสงเจริญ. (2549). **สภาพการบริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครลำปาง.**

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

ยุทธ ไกยวรรณ. (2545). **พื้นฐานการวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

รุ่ง แก้วแดง. (2546). **ปฏิรูปการศึกษาไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มติชน.

วิบูลย์ คงมั่น. (2548). **สภาพการบริหารงานเชิงคุณภาพตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียน**

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี.

วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

สิงห์ทอง คำเชื่อน. (2548). **ความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารเกี่ยวกับสภาพการบริหารงาน**

ของสถานศึกษาขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่ศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.